

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 BUDAPEST
Honvéd utca 8. 1.2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 209 359 889

EG-22102020-01

Budapest, 2020. október 22.

Szakértői vélemény

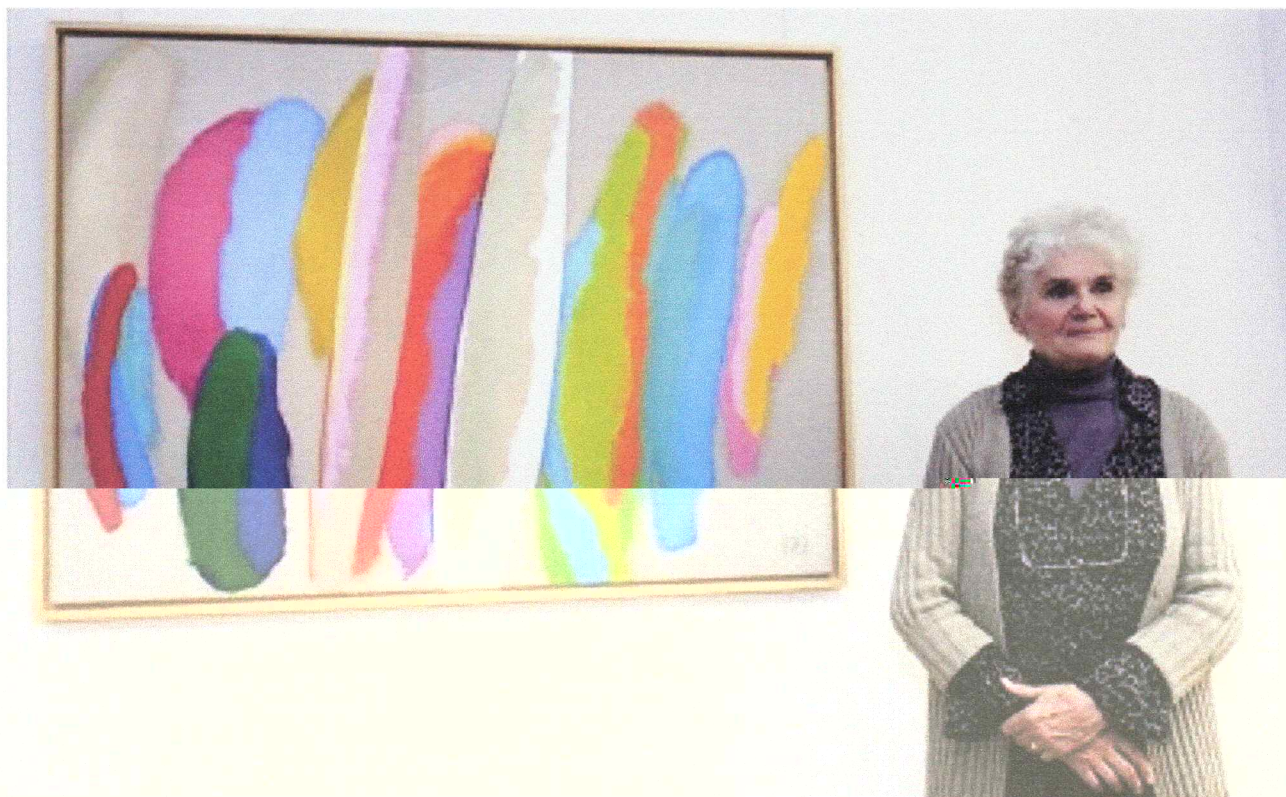
Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Ilona Keserü Ilona műveinek értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a rendelkezésemre átadott dokumentációt, majd felvettem a kapcsolatot a képekett felajánló magánszeméllyel. Azt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai a szakirodalomban, az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. A szakvélemény alapja a megbízótól megkapott dokumentáció és a tulajdonosnál lefolytatott szemle volt.

Ilona Keserü Ilona 1933-ban született Pécsen. 1946 és 1950 között a pécsi Képzőművészeti Szabadlíceumban, majd 1950 és 1952 között a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanult. 1952-ben felvették a Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1958-ban végzett festő szakon, de a freskó szakon is tanult. Az első három évben Bencze László, azután Szőnyi István volt a mestere, ám ő Martyn Ferencet tartja igazi mesterének, aki már 1945-től foglalkozott vele Pécsen. 1960-tól könyvillusztrációkat készített a Szépirodalmi és a Móra Ferenc Kiadó számára. Dísztet- és jelmeztervezéssel is foglalkozott (1967–1976) a Nemzeti Színház, a Katona József Színház, az Ódry Színpad, az Operaház, a kaposvári Csiky Gergely, a kecskeméti Katona József és a Marosvásárhelyi Magyar Színház előadásaihoz. 1983-tól rajzot és festészetet tanít Pécsen, a Janus Pannonius Tudományegyetemen (1991-től egyetemi tanár, 2003-tól professor emerita). 2003 és 2008 között Színerő címmel doktoranduszok részére többhetes festészeti kurzusokat és kiállításokat szervezett nagyméretű művek készítésére és bemutatására a pécsi Zsolnay gyár területén. Ő a Pécsi Képzőművészeti Mesteriskola egyik alapítója. Külföldön is volt vendégprofesszor: 1985-ben az École des Beaux Arts (Cergy-Pontoise), 1998-ban a University of Hertfordshire látta vendégül. Pályafutása alatt számos külföldi tanulmányúton vett részt Lengyelországtól az Amerikai Egyesült Államokig. 1963-ban olasz állami ösztöndíjjal részt vett a római Accademia di Belle Arti szabad kurzusán. 1984-ben Munkácsy Mihály-díjat kapott, 1989-ben Érdemes művész lett, majd 1996-ban megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét. 1993-ban tagja lett a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiának. 2000-ben Kossuth-díj kitüntetésben részesült. Keserü Ilona festészetének tengelye a színekhez időben és térben változó viszonya, azok kutatása és különböző megnyilvánulási formája. A 60-as évek végén új vonulatként jelent meg a festészeti munkásságában, amelyet Keserü maga színekutatásnak nevezett el. Mindezzel a korábbi – piros – narancs – rózsaszín orientáltságú színhasználatát kívánta tágítani,

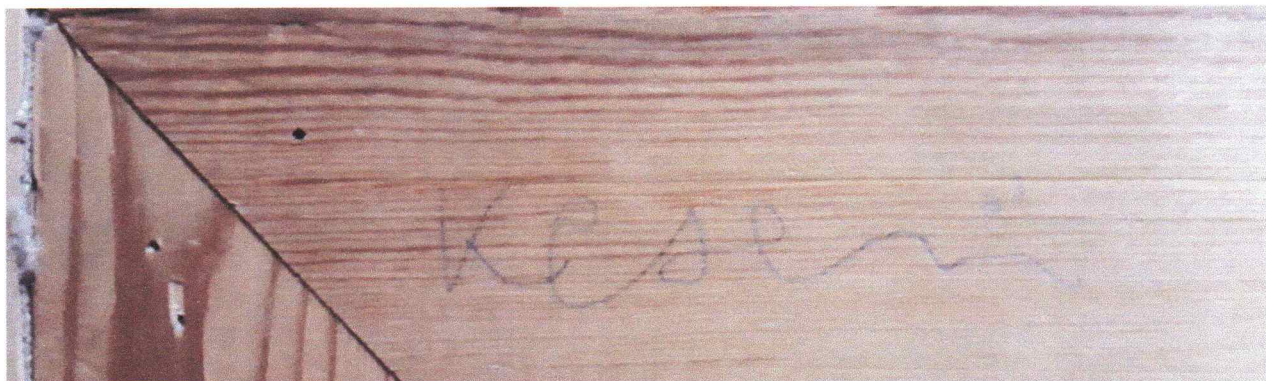
első sorban a spektrumszínek tartományai felé. Számos festmény témája lett tehát a pigmenttel kikeverhető színek skálája a színfelbontás és a színek egymásba való átmenetének elemzése, illetve a festékből kikeverhető legnagyobb szín-intenzitás. Keserü a 70-es évek elején fedezte fel Goethe nyomán a mindenféle árnyalatú bőrszín, mely erőteljes színhasználatát ellenpontosza (Lágy káprázat). A 2000-es évektől a bőrszín számos művén már mint a festővászon fonákja jelenik meg (Pávaszem). Színekutatásának eddigi utolsó állomása Keserü 2001-es római útjához köthető, amikor is a Sixtusi Kápolna mennyezetfreskóinak megtisztított felületein szembesült egy új – ám Michelangelo idejében teljesen általános - festészeti – optikai jelenséggel, amelynek a neve: *cangiante*. Lényege szerint nem komplementer, vagy ún. harmonikusnak tekintett színpárok kerülnek egymás mellé, hanem saját fényüket és egymás ragyogását fokozó, nem a logikán, hanem személyes szín-preferenciákon alapuló színértékek. Keserü Ilonát ezek a váratlan, harsogó színakkrodok, „néha hajmeresztő dolgok”, lilák-kékek, narancsok-zöldek ragadták meg, mely aztán inspirációul szolgált számos művéhez. Alkotói energiái ma is töretlenek, aktív művész, a magyar kulturális élet fontos alakja. **A szakvéleményben szereplő művek Ilona Keserü Ilona eredeti, hiteles, kiemelkedő kvalitású, sajátkezű alkotásai.**

A műtárgypiac vizsgálata

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Általánosságban kijelenthető -persze nem ismerve a járvány következményeit-, hogy a magyarországi műtárgypiac a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészet piaci pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. Az elmúlt évek magyar kulturális sikertörténete a hatvanas-hetvenes évek magyarországi neo-avantgárd törekvéseinek karrierje. A szakvéleményben szereplő művész olyan alakja a magyarországi művészetnek, aki nemzetközileg is ismert, jelentős, kánonformáló múzeumokban és gyűjteményekben vannak képei, művei nemcsak a hazai, de a nemzetközi

műkereskedelemben is jelentős számban fordulnak elő. A külföldi gyűjtőknek köszönhetően árainak nemzetközi támasztéka is van, művészete esetében további értéknövekedés is prognosztizálható. A hazai piacvezető aukciós házak utóbbi időben a háború utáni és kortárs művészet területén megélénkült aktivitása pedig újabb vevőket, gyűjtőket vonz erre a területre.

Ilona Keserü Ilona a Frieze Masters-en a londoni Stephan Friedmann Gallery standján átütő sikert aratott 2017-ben, Maurer Dóra mellett ma már a közép-európai régió egyik legfontosabbnak tartott nőművésze. Olyan múzeumokban vannak alkotási, mint a New York-i Metropolitan Museum, a washingtoni National Museum of Women in the Arts, a berlini Nationalgalerie vagy Grazyna Kulczyknak a svájci Suschban megnyitott kortárs múzeuma. Művei szerepeltek az Elisabeth Dee galériában, New Yorkban 2017-ben megrendezett *With the Eyes of Others* című kiállításon, 2018-ben Párizsban a Tajan *The Hungarian Avant-garde - Third Generation* című kiállításon, és ugyanebben az évben a Stephan Friedmann Galleryben önálló tárlata volt. Művei nehezen hozzáférhetőek, érezhetően nagyobb kereslet van a képei iránt, mint amennyi műve a műtárgypiacon elérhető. A Kisterem Galéria sikeresen mutatta be több nemzetközi vásáron, a nőművészetre irányuló egyre nagyobb nemzetközi figyelem Ilona Keserü Ilona művészetét is fókuszba helyezte. A művész jelen van a washingtoni National Museum of Women in the Arts gyűjteményében is. Bár a kortárs művészek esetében az elsődleges piac számai a meghatározóak, a korszak és a vizsgált festők felfutása már a másodlagos piac árain is tükröződik, még úgy is, hogy kiemelkedő művek ritkán kerülnek árverésre tőlük. Keserü Ilona legmagasabb aukciós ára meghaladja a 70 000 eurót, nemzetközi piacon az eddigi legjelentősebb akvizíció egy korai művéért közel 60 millió forint volt, de New York-i Metropolitan Museum ennél jelentősen magasabb áron sem tudott ebből az időszakból származó művet a gyűjteménye számára megszerezni. Művei rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra, a gyűjtők sorban állnak a jelentős művekért és ez folyamatos értéknövekedést jelent. A közelmúltban a Virág Judit Galéria árverésén egy 17x45 cm nagyságú, 1969-ben papírra! festett Keserü Ilona mű több mint 5 millió forintért kelt el, ami nagyon jól jelzi a Keserü művek keresettségét és a folyamatosan, szinte napról napra meredeken emelkedő árszínvonalat.

A szakértői értékmeghatározás módszere

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található, valamint a forgalmazóknál lefolytatott szemléken összegyűjtött adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál felhasználtam a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzánál az artportal.hu és a wikipedia.hu vonatkozó szócikkeit is használtam.

A forgalmi érték meghatározásánál figyelembe vettem az alkotó elhelyezkedését a magyar művészeti kánonban és a kép elhelyezkedését az adott festő életművében. Ilona Keserü Ilona a háború utáni magyar festészet kiemelkedően fontos

alakja, nemzetközileg is ismert és elismert alkotó. A vizsgált anyag kitűnően reprezentálja a művész több alkotói korszakát is. Az anyagból kiemelkedik az 1974-ben festett *A világból I.* című festmény, mely egyik alapvetése Keserü Ilona művészetének, de a többi mű is az adott korszak kitűnő kvalitású, jelentős darabja. A *Labyrinth 8.* a Labirintus sorozat talán leggazdagabb színvilágú, legkomplexebb darabja, a *Semmi sincs sehogyan* című festmény pedig az 1990 körül festett képek egyik kiemelkedő példája. A megállapított forgalmi értékeket befolyásolta a képek témája, mérete, technikája is. A művek mindegyike vászonra festett, Keserü Ilona tipikus anyaghasználatával készített, reprezentatív alkotás.

A képek provenienciája, vagyis az, hogy az egyik legrangosabb magyar kollekció, az Antal-Lusztig Gyűjtemény darabjai, mindenképpen értéknövelő tényező.

Megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét és az adott alkotóra vonatkozó kereslet és kínálat összefüggéseit. A szakvéleményben szereplő festő élő, aktív művész, akiknek művei alapvetően az elsődleges piacon cserélnek gazdát, az ott jellemző árak szignifikánsak, az érték meghatározásánál a galériás árakat súlyozottan vettem figyelembe. Ugyanakkor életkorából adódóan aukciókon is felbukkannak képei. A másodlagos piacon elért árak kortársak esetében jellemzően kevésbé meghatározóak, de az értéket befolyásolják, Ilona Keserü Ilona esetében pedig a 2020. októberében született aukciós eredmény alá is támasztja az elsődleges piac árait. A közelmúltban lezajlott vásárlások azonnal begyűriztek a piacra, és példátlanul magas áremelkedést gerjesztettek.

A képek állapota szintén fontos tényező volt az érték kialakításánál. A szakvéleményben szereplő festmények a lefolytatott szemléken koruknak megfelelő állapotban voltak, egyedül *A világból I.*, című kép zöldjében volt látható, de restaurálható mechanikai sérülés.

A szakvéleményben szereplő festmények alsó becsértékét 140 millió forintban, felső becsértékét 190 millió forintban határozom meg. A szakvéleményben szereplő művek Ilona Keserü Ilona eredeti, hiteles sajátkezű alkotásai. A megállapított érték már tükrözi a Keserü Ilona képek értékében a közelmúltban végbement értékelkedést is. A becsült forgalmi érték nem tartalmazza az alkotások adás-vételi tranzakciója során esetlegesen felmerülő adó, díj és járulékok terheit, valamint szállítási, biztosítási, állagmegóvási, elhelyezési költségeket.

Az elérhető adatok alapján Ilona Keserü Ilona jelentős művekkel van jelen a magyarországi közgyűjteményekben, de egyik múzeumunk sem tudja reprezentálni a teljes életművet. A szakvéleményben szereplő képek múzeumi minőségű alkotások, Ilona Keserü Ilona életművének jelentős darabjai, melyek bármely magyar közgyűjteményhez méltóak.

Fotó	Művész	Cím	Méret	Technika	Év	Alsó becsérték	Felső becsérték
	Ilona Keszérő Ilona	A világból I.,	90 x 485 cm	olaj, vászon	1974	50 000 000,00 HUF	70 000 000,00 HUF
	Ilona Keszérő Ilona	Tánc alaprajz	80 x 100 cm	olaj, vegyes technika, vászon	1990	12 000 000,00 HUF	18 000 000,00 HUF
	Ilona Keszérő Ilona	„Semmi sincs sehogyan”	200 x 140 cm	olaj, vegyes technika, vászon	1990	35 000 000,00 HUF	45 000 000,00 HUF
	Ilona Keszérő Ilona	Paul Klee tiszteletére	60 x 55 cm	olaj, vászon	1999	8 000 000,00 HUF	12 000 000,00 HUF
	Ilona Keszérő Ilona	Labyrinth 8,	100 x 180 cm	olaj, vászon	2003	35 000 000,00 HUF	45 000 000,00 HUF
	Összesen					140 000 000,00 HUF	190 000 000,00 HUF